

מועד קטן טז:

”על אודות האשה הכושית אשר לקח” וכי כושית שמה והלא ציפורה שמה אלא מה כושית משונה בעורה אף ציפורה משונה במעשיה

נביא את דברי רבינו דון יצחק אברבנאל על נושא זה מתוך דבריו בפרשת 'בהעלותך' (הכתב בצבע סגול מסמן שזה לשונו של רבינו):

מספר שאלה ופסוק (פרק, פסוק)	שאלה	תשובה
33 (יב, א) וְתִדְבֵר מְרִים וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁהָ עַל-אֲדֹתָי הָאִשָּׁה הַכּוּשִׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי-אִשָּׁה כְּשִׁית לָקַח:	למה כאשר מרים ואהרן דיברו נאמר "ותדבר" ולא "וידברו" (וכן בעונש מתייחסים רק אליה)	¹ מכיוון שהיא התחילה בדיבור, ומכיוון שהיא היתה יותר קרובה לעניין, כי היא ישבה עם ציפורה ושמעה ממנה שמרחת על נשות שבעים הנביאים שבעליהן יפרשו מהן בעקבות הנבואה כמו שמשא פירש ממנה (סיפרי, מובא ברש"י)
34	למה קוראים לה כאן "כושית" אחרי שנזכרה כבר פעמיים בתורה בשם "ציפורה" ²	מרים ואהרן הניחו שמשא נפרד מאשתו מחמת ג' סיבות אפשריות *האחת, להיותה כושית כעורב, כי ציפורה היתה ממדין והיתה שחורה; *השנית מפני התבודדותו לנבואה; *השלישית להיות משה בטבעו עניו ומסתפק, ומואס בפחיתות המשגל כי חרפה הוא לו; ומרים ואהרן משיבים (תשובה 35, 37)
35	מהו הנפל ב"אשה כושית לקח"	אם משה נפרד ממנה מחמת היותה שחורה ככושית, הרי "אשה כושית לקח" ולא נתחדש בה עתה הכושיות
36	חז"ל מסבירים שדיברו על משה שנפרד מן האשה (סיפרי, מובא ברש"י) ושואל רבינו: א. למה הם לא דברו על זה עד שבאו לחצרות ב. למה משה ואהרן מתערבים לציפורה ג. איך שני הנביאים הקדושים ההמה היו מגנים שאדון הנביאים בהתבודדותו ייפרד מפרישות המשגל	א. בסיפרי מובא שמרים שמעה את ציפורה מרחמת על נשות שבעים הנביאים, וזה קרה עכשיו, בר"ן הסביר שמרים ואהרן דנו את משה לכף זכות שהיפרדותו מציפורה היא כי הוא עוסק במצווה של הנהגת העם ופטור מעונתה, וכשנוספו שבעים נביאים הם חשבו שטרדתו לא כ"כ מרובה ב. למרות גדלותם לא שתו לב לזה, ולכן הוכיחם ה' והענישם ג. הם ביקרו אותו כי גם הם היו נביאים (וכמו בתשובה הבאה)
37 (יא, ב - ג) וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אֶךְ- בְּמִשְׁהָ דִבְרֵי ה' הֲלֹא גַם-בָּנוּ דִבֵּר וַיִּשְׁמַע ה': וְהָאִישׁ מִשְׁהָ עֲנִיו מֵאֲדָם מִכָּל הָאֲדָמִים אֲשֶׁר עַל- פְּנֵי הָאֲדָמָה:	א. "וישמע ה'" הרי "עין רואה ואזן שומעת" ב. מה בא השבח למשה על ענותנותו כאן ³	א. מרים ואהרן אמרו את זה: אם משה נפרד ממנה מחמת התבודדותו לנבואה הרי גם אותנו "וישמע ה'" שה' שמע אל קול מרים ואהרן למרות שלא התנהגו בפרישות ב. גם "האיש משה ענו" זה חלק מטענותיהם (ולא אמירה של התורה) וזה נאמר בתמיהה, האם הוא עניו מכל האדם אשר על פני האדמה, שעושה מה שלא עשה אדם בעולם ונצרך לישוב העולם ⁴

החומר מובא מתוך פרוייקט עריכה של שאלותיו ותשובותיו של רבינו דון יצחק אברבנאל על פרשת שבוע, לקבלת פרשה מסויימת מבוארת בצורה כזו של שאלה מול תשובה, או להצטרפות מידי שבוע, שלחו מייל yakovlifshitz@gmail.com

¹ פרשיות אלו של המתאוננים, המתאווים ו'לשון הרע' באו כדי ללמד על הרעות מחמת דיבורים מיותרים או רעים
² ואם מכיוון שהיא היתה בנו של מלך כוש כמו שנזכר בספר "דברי הימים של משה", למה נזכרו רק עכשיו לדבר על זה, בנוסף, כבר ספקו בו המפרשים ואין ראוי לסמוך עליו (ראה אבן עזרא הארוך על שמות פרק ב' פסוק כד ופרק ד פסוק כ, ההפניה על פי הערה 61 במהדורת "חורב")
³ רבינו כותב שחז"ל נדחקו לכן להסביר שמשא שמע דבריהם ולא השיב מפני ענותנותו והוא רחוק מאד
⁴ רבינו מסביר למה משה נפרד מאשתו: ואין ספק שהיתה סבת ההפרדה הזאת באמת שמן היום שישב משה בהר מ' יום ומ' לילה נפרד שכלו מגופו הפרדה מופלגת עד שלא נשאר לו כח לתאוות המשגל ולא היה עוד רעב לחם ולא צמא למים ומאשר לא ירדו אחיו לאמיתת הדבר הזה חשבו שברצונו נפרד ממנה לסבות אחרות ולכן היו מגנים ענינו